

Aanvrager:	Hackers & Designers
Titel:	Access AND Tools
Gevraagd bedrag:	€ 539.561

NEGATIEF

Inleiding en samenvatting

Tegen een achtergrond waarin grote techbedrijven op extractivistische wijze concurreren om het monopolie op dagelijkse digitale infrastructuren, stimuleert Hackers & Designers sinds 2013 (inter)nationale uitwisseling tussen hackers, ontwerpers, kunstenaars en onderzoekers die dergelijke monocultuur kritisch willen uitdagen en opnieuw vorm geven. Het onderscheidende kenmerk van Hackers & Designers is dat makers van verschillende gemeenschappen elkaar niet alleen ontmoeten bij gesprekken, lezingen of paneldiscussies, maar juist samen dingen maken en uitproberen. De bijdrage van Hackers & Designers in het Nederlandse veld voor digitale cultuur bestaat eruit om ruimtes te creëren waarin technologiekritiek op collectieve wijze in de praktijk kan worden gebracht. De organisatie is ontstaan vanuit een collectief en is naast dat het eigen programma's organiseert veel te gast bij festivals, culturele instellingen, onderzoeksconsortia en onderwijsinstellingen in Nederland en daarbuiten.

Hackers & Designers vraagt een bedrag aan van € 539.561 binnen categorie II van de Regeling Vierjarige instellingssubsidie creatieve industrie 2025-2028. In de periode 2021-2024 is de organisatie viermaal ondersteund door het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie voor de uitvoering van een eenjarig activiteitenprogramma.

Hackers & Designers gelooft dat technologie niet neutraal is en pleit er al jaren voor om gemarginaliseerde perspectieven een grotere stem te geven in technologische ontwikkelprocessen. Hackers & Designers ontwikkelt hiertoe activiteitenprogramma's die bestaan uit onderling verbonden hands-on workshops, openbare lezingen, optredens, larps, hackevenementen, experimenten in de uitgeverij en het jaarlijkse *Hackers & Designers Summer Camp*: een workshopprogramma van tien tot veertien dagen op een buitenlocatie. Hackers & Designers werkt op alle lagen vanuit het idee van een afgeplatte hiërarchie. Docenten en mentoren worden deelnemers, deelnemers worden workshopleiders – iedereen wordt meegenomen in collectieve processen van gedeelde verantwoordelijkheid – en brengt eigen expertise, urgenties en ervaringen in. Hackers & Designers organiseert hands-on workshops voor deelnemers rondom open-source ontwerptools, experimentele *publishing workflows* en technische infrastructuren voor samenwerking en ontmoeting die in de *Hackers & Designers Coop* worden ontwikkeld en onderhouden. Een intersectioneel trans*feministisch gedachtegoed is leidend in het handelen van Hackers & Designers, waarin wordt gestreefd naar samenwerking over verschillen heen (leeftijd, gender, achtergrond, vermogen en vaardigheden) om zo samen te werken aan een wenselijke en rechtvaardige technosociale, en eco-bewuste toekomst. Omdat de workshops van Hackers & Designers profiteren van en bijdragen aan open-source software en hardware, is documentatie, publicatie en distributie van workshopinhoud, leerervaringen en code een cruciaal onderdeel van de activiteiten van Hackers & Designers.

Voor de komende jaren heeft Hackers & Designers drie hoofddoelen geformuleerd:

1. *Ruimte maken voor experiment*; Hackers & Designers wil ruimte maken voor experimenten waarbij de uitkomst niet het hoofddoel is, maar het proces, de leerervaring en de resulterende interdisciplinaire uitwisseling centraal staan.
2. *Empowerment*; Een tweede hoofddoel is *empowerment* van een diverse gemeenschap van technofielen: gebruikers en makers van technologie, kritische enthousiastelingen, en ook niet-experts.

3. *Techno-sociale impact*: Hackers & Designers wil impact creëren in het sociaal-technische en culturele domein door kritisch vocabulaire te bevorderen, dominante mythes rond innovatie uit te dagen, en daarbij de onderlinge relaties met milieubewustzijn, toegankelijkheid en gelijkheid scherp te agenderen.

Voor de activiteiten in de periode 2025-2028 heeft Hackers & Designers een samenhangende thematische basis *Access [AND] Tools* ontwikkeld die helpt om verder te kijken dan de modernistische en kapitalistische stijlfiguren van technologische vooruitgang die het samen leven op onze planeet op een giftige manier aanzienlijk hebben beïnvloed.

De stichting wordt momenteel gedragen door negen leden die de *Hackers & Designers Coop* vormen. Deze heeft een gedecentraliseerde structuur waarin besluitvorming gezamenlijk plaatsvindt en iedereen inspraak heeft. Hackers & Designers onderschrijft de Fair Practice Code, de Code Diversiteit & Inclusie en de Governance Code Cultuur.

De gevraagde bijdrage aan het Stimuleringsfonds bedraagt 59,1% van de financieringsmix. De organisatie verwacht een verdubbeling aan subsidies, evenals aan eigen inkomsten te genereren.

Overwegingen van de adviescommissie

De adviescommissie laat zich verdeeld uit over de aanvraag voor de instellingssubsidie van Hackers & Designers. Ze onderschrijft de waarde en urgentie voor technologiekritiek die Hackers & Designers op collectieve wijze in de praktijk weet te brengen. Hackers & Designers slaagt erin haar missie heel concreet te vertalen naar verschillende werkformats en de activiteiten zijn aansprekend, met name voor een specifieke doelgroep van makers. Daarbij laat de commissie zich positief uit over de vakdeskundigheid van de organisatie en uit ze haar waardering voor de praktijk van de negen leden die de *Hackers & Designers Coop* vormen. De verschillende expertises zijn in de aanvraag helder omschreven en geven de commissie vertrouwen in de kwaliteit van de activiteiten. Zo verwijst de commissie onder meer naar de publicaties van Hackers & Designers die door verschillende onderwijsinstellingen worden gebruikt.

Maar ondanks haar waardering voor de activiteiten en de drijfveren van Hackers & Designers is de commissie niet overtuigd van de coöperatie op instellingsniveau en de betekenis van het programma binnen het bredere Nederlandse ontwerpveld. De commissie stelt dat de coöperatie wordt gedragen door een kleine groep makers. De commissie betwijfelt of de coöperatie als organisatie in staat zal zijn de beoogde stap te zetten. Zo zijn op het vlak van *governance*, bedrijfsvoering en *fair practice* nog stappen te zetten. Maar ook twijfelt de commissie door de beperkte omvang van de organisatie en de hoge mate van specialisatie in het programma aan de bredere impact van het voorstel. Dit heeft in de context van de regeling zijn weerslag in de beoordeling van het voorstel op de criteria met betrekking tot de artistiek-inhoudelijke waarde, de maatschappelijke waarde en met name de bedrijfsmatige gezondheid.

Op het criterium met betrekking tot de artistiek-inhoudelijke waarde beoordeelt de commissie het voorstel als net niet voldoende. Ze erkent dat het programma verdiepend is, maar spreekt tegelijkertijd van een niche. Technologische ontwikkelingen raken de samenleving in de breedte, maar de impact van het artistiek-inhoudelijke programma van Hackers & Designers is naar haar oordeel zo specifiek gericht op een smal deel van het vakgebied, dat ze niet kan spreken van een voor de bredere sector toonaangevende instelling.

De geagendeerde thema's zijn in de optiek van de commissie maatschappelijk relevant. Ook ziet de commissie de maatschappelijke waarde van Hackers & Designers op het gebied van onderwijs. De diverse samenwerkingen met onderwijsinstellingen, de informele, alternatieve onderwijsprogramma's van Hackers & Designers en de focus

op kritische reflectie en DIY vindt de commissie sterk. De commissie meent wel dat Hackers & Designers zich in het voorstel sterker had kunnen positioneren ten opzichte van andere *hackerspaces* of organisaties.

Hackers & Designers stelt grote waarde te hechten aan toegankelijkheid en zet zich op allerlei niveaus in om toegankelijkheid te bevorderen. De commissie noemt in dit licht het onderzoek rondom de paradox van de 'toegankelijkheid' van de internetcultuur interessant en ze stelt dat de instelling zich zeer bewust richt op het betrekken van allerlei verschillende mensen. Hackers & Designers kijkt kritisch hoe we dingen samen doen en hoe we samen tot een doel willen komen. Ook workshops zijn hierop gericht en worden vastgelegd en gedeeld. De commissie ziet dat Hackers & Designers intersectioneel feminisme in de praktijk brengt door samenwerkingen ongeacht leeftijd, gender, achtergrond, vermogen en vaardigheden, te stimuleren. Tegelijkertijd zijn de doelgroepen in het voorstel weinig specifiek gedefinieerd. Ze is van mening dat deze verder hadden kunnen worden uitgewerkt waardoor er wellicht beter zicht is op wie er daadwerkelijk deelnemen aan de programma's. Daarnaast zet het platform zich in voor de verbeelding en realisatie van meer wenselijke en rechtvaardige techno-sociale en eco-bewuste toekomsten. Dit streven vindt de commissie lovenswaardig en urgent. Ze beoordeelt het voorstel op het criterium met betrekking tot de toegankelijkheid als voldoende.

Op het criterium met betrekking tot de bedrijfsmatige gezondheid beoordeelt de commissie het voorstel als onvoldoende. De financieringsmix is zwak en de commissie is er niet van overtuigd dat de sterke groei die door de organisatie wordt nagestreefd, haalbaar is. De commissie onderschrijft de waarde van het platform voor het veld, maar twijfelt of de organisatie de stap naar een nationaal toonaangevende instelling binnen de discipline digitale cultuur kan waarmaken. Er is geen risicoanalyse opgenomen en er zijn geen ambities of verbeterpunten voor de implementatie van de codes beschreven. Hoewel de commissie de vorm van een coöperatie mogelijk acht binnen de regeling en volledige transparantie voor alle leden waardeert, laat ze zich in het kader van de Governance Code Cultuur toch kritisch uit over het ontbreken van een vorm van toezicht. Ook mist de commissie een toelichting op de implementatie van de Fair Practice Code.

Over het geheel genomen beoordeelt de commissie het voorstel als bijna voldoende als het gaat om de mate van consistentie in doel en opzet. De visie en missie zijn duidelijk verwoord en worden gewaardeerd door de commissie. De opzet van het voorstel en de verschillende ambities zijn over het geheel gezien echter onvoldoende met elkaar in balans. Alles overziend acht de commissie de beoogde groei te ambitieus en niet reëel.

Advies van de commissie aan het bestuur

De commissie adviseert het bestuur de aanvraag van Hackers & Designers niet te honoreren. Het voorstel scoort over het geheel genomen net niet voldoende op de in de regeling geformuleerde beoordelingscriteria. De commissie verwacht, na bestudering van de aanvraag en op basis van bovenstaande overwegingen, dat de instelling vanuit diens kerntaak met het activiteitenplan op nationaal niveau een te beperkte bijdrage zal leveren aan de ontwikkeling en professionalisering van de creatieve industrie om in aanmerking te komen voor ondersteuning vanuit deze regeling.